

Zübeyr, onun öldürülmesinden sonra da Ömer b. Ubeydullah ile evlendi.

Âişe iffet, metanet ve dirayet sahibi, kendinden son derece emin bir hanımdı. Arap tarihi, edebiyatı ve özellikle şii-ri konusunda geniş bilgisi vardı. Teyzesi Hz. Âişe ile yakın teması dolayısıyla hadis kültürü de sağladı. Hz. Âişe'den hadis rivayet etti. Kendisinden de oğlu Talha b. Abdullah, üç yeğeni Talha b. Yahyâ, Muâviye b. İshak ve Mûsâ b. Ubeydullah, ayrıca Atâ b. Ebû Rebâh gibi muhaddisler hadis nakletmişlerdir. Meşhur hadis tenkitçilerinden Yahyâ b. Maîn onun hakkında, "sika ve hüccettir"; İclî, "Medineli güvenilir bir tâbi'dir"; Ebû Zür'a ed-Dımaşkî de, "İnsanlar ondan edep ve fazilet sahibi olması sebebiyle hadis nakletmişlerdir" demektedirler. İbn Hibbân da onu güvenilir râviler arasında zikretmektedir. Rivayetleri *Kütüb-i Sitte*'de yer almıştır.

Âişe, bir gün halkın dert ve şikâyetlerini arzetmek için Halife Hişâm b. Abdülmelik'e gitmiş, geliş sebebi sorulunca, "Gökten rahmet yağmıyor, sen de hakkımızı vermiyorsun" demiştir. Şerefine düzenlenen toplantıya katılan Emevî hânedanının ileri gelenleri onun Arap tarihi, edebiyatı ve özellikle Hz. Âişe'den öğrendiği yıldızlara dairengin bilgisi karşısında takdir ve hayranlıklarını ifade etmişlerdir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII, 467; İbn Abdü Rabîh, *el-İkdu'l-ferîd*, IV, 322, 407; VI, 109, 140; Ebû'l-Ferec el-İsfahânî, *el-Eğâni*, Kahire 1927, XI, 176-194; Zehebî, *A'lâmü'n-nübela*, IV, 369-370; İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, XII, 436-437; Mehmed Zihni, *Meşâhîrü'n-nisâ*, İstanbul 1295, II, 18; Ronart, *CEAC*, s. 29; Kehhâle, *A'lâmü'n-nisâ*, Beyrut 1977, III, 137-155; K. V. Zetterstéen, "Âişe", *IA*, I, 230.

A. LÜTFİ KAZANCI

ÂİZ b. AMR

(عائذ بن عمرو)

Ebû Hübeyre Âiz b. Amr b. Hilâl el-Müzenî el-Basrî (ö. 61/680-81)

Bey'atürri'dvân'da bulunan mücahid sahâbî.

Hudeybiye'de Hz. Peygamber'e biatından önceki hayatı hakkında bilgi yoktur. Huneyn Gazvesi'nde düşmanla göğüs göğüğe çarpıştı ve yüzünden ağır şekilde yaralandı. Yarasını bizzat Hz. Peygamber sardı (Hâkim, III, 587-588). Hz.

Peygamber'in vefatından sonra Mezopotamya bölgesi fethedilince Basra'da yerleşti. Bir ilim ve irfan mektebi olan evinin kapısı herkese açıktı. Doğru bildiğini söylemekten çekinmeyen bir tabiata sahipti. Bir gün Basra valisi ve Hz. Hüseyin'in katili Ubeydullah b. Ziyâd'ın huzuruna girdi ve, "Zalimler en kötü idarecilerdir" hadisini bizzat Hz. Peygamber'den duyduğunu söyleyerek zulümden sakınmasını tavsiye etti. Valinin ona, "Peygamber'in seçkin ashabından-sın" diye yer göstermesi üzerine de ashap arasında seçkinlik diye bir şey olmadığını, böyle şeylerin sonradan meydana çıktığını söyledi (bk. Müslim, "Fezâ'ilü's-şahâbe", 170). Cenaze namazını Ubeydullah b. Ziyâd'ın kıldırmasını önlemek için ashaptan Ebû Berze el-Eslemî'nin kıldırmasını vasiyet etti.

Hasan-ı Basrî, Muâviye b. Kurre, Âmir el-Ahvel, Abdullah b. Halife, kendi oğlu Haşrec Âiz'den hadis rivayet ettiler. Hadislerinden on üçü Ahmed b. Hanbel'in *Müsned*'inde (V, 64-65), ikisi de *Şahîh-i Müslim*'de mevcuttur ("İmâre", 23; "Fezâ'ilü's-şahâbe", 170). *Şahîh-i Buḥârî*'de de bir *mevkuḫ** rivayeti bulunmaktadır ("Meḡâzi", 35).

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, V, 64-65; Buhârî, "Meḡâzi", 35; a.m.f., *et-Târîḫü'l-Kebîr*, VII, 58; Müslim, "İmâre", 23; "Fezâ'ilü's-şahâbe", 170; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VII, 31; Halife b. Hayyât, *et-Tabakât* (Zekkâr), I, 84; İbn Hibbân, *Meşâhîr*, s. 41; İbn Abdülber, *el-İstî'âb*, III, 152; Hâkim, *el-Müstedrek*, III, 587-588; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, Kahire 1285-87, II, 262; İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, V, 89.

ALİ YARDIM

ÂİZ b. SAİD

(عائذ بن سعيد)

Âiz b. Saîd b. Zeyd el-Muhâribî el-Cesrî (ö. 37/657)

Hz. Peygamber'in duasını alan sahâbîlerden biri.

Hicretin onuncu yılında Muhârib kabilesi tarafından Hz. Peygamber'e gönderilen on kişilik heyet içinde yer aldı. Hanımı Ümmü'l-Benîn'in verdiği bilgiye göre, Âiz Hz. Peygamber'den elleriyle yüzünü sıvazlamasını ve kendisine hayır duada bulunmasını istemiş, Peygamber de onun bu isteğini yerine getirmiştir. Bu sebeple Âiz'in yüzünün daima parlaklığını ve tazeliğini koruduğu rivayet edilmiştir.

Âiz b. Saîd Hz. Peygamber'den sonra askerî ve siyasi hareketlere katıldı. İran fetihlerinde, Kâdisiyye ve Celülâ savaşlarında bulundu. Kabilesi Benî Muhârib'in bayraktarı olarak Cemel Vak'ası'na iştirak etti. Sıffin Savaşı'nda Hz. Ali safinda yer aldı ve bu savaşta şehid düştü.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 299; İbn Abdülber, *el-İstî'âb*, III, 152; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, Kahire 1285-87, III, 97-98; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâ'id*, Beyrut 1967, V, 412; İbn Hacer, *el-İşâbe*, II, 262.

ALİ YARDIM

ÂİZULLAH b. ABDULLAH

(bk. EBÜ İDRİS el-HAVLÂNİ).

AK (Benî Ak)

(بنو عك)

Ak b. Udsân'ın soyundan gelen eski bir Arap kabilesi.

Akk lugatta "rüzgârsız, sıcak ve buharlı hava" anlamına gelir. Muhtemelen buldukları çevrenin havasıyla ilgili olarak bu adı alan Benî Akk'in Kahtânîler'e mensup oldukları söylendiği gibi, Adnân evlâdından olduğu hakkında da bazı rivayetler vardır. Kâbe'yi çirliçirlik tavaf eden kabilelerden biri idi. Milâdi VII. yüzyılın başlarında, Yemen'in Tihâme yöresindeki Mevr vadisinden Sürdüd'ün ötesindeki Vâdiisehâm'a kadar uzanan sahada (Lühayye ile Hüdeyde arasında) Eş'arîler'le birlikte yaşayan Benî Ak çoğunlukla aynı reis tarafından idare edilmişlerdi. Mekke'nin fethinden sonra, Hz. Peygamber Benî Akk'e kendilerinden birinin vali olmasını uygun buldu ve Tâhir b. Ebû Hâle'yi vali tayin etti. Muâz b. Cebel'i de Kur'an öğretmek için gönderdi. Hz. Peygamber'in ölümünden sonra ilk irtidat hareketi Benî Ak ve Eş'arîler arasında görüldü. Sahil yolu üzerinde A'lâb denilen yerde toplanarak isyan eden Benî Ak, Eş'arîler ve dağınık halde yaşayan bir kısım bedevîler tarafından da destekleniyordu. Tâhir b. Ebû Hâle, bu durumu Hz. Ebû Bekir'e bir mektupla bildirdikten sonra üzerlerine yürüdü. Yapılan savaşta Benî Ak ve müttetikleri kesin bir yenilgiye uğratıldı. Benî Akk'in burada toplanan grubu ile onlara katılanlar irtidat ettikleri için bu tarihten itibaren "Ehâbis" (kötü insanlar) adıyla anılmaya başlandı ve bu yola da "Ehâbis yolu" denildi.